

PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Afgiftekantoor Mechelen

Pit

N 17

LOOSE PARTS PLAY

EMMER

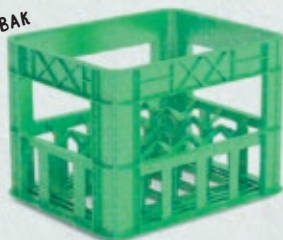
KARTON

GROND

BAK

ZADEN

SCHRAAG

PETFLES

PALLET

BANDEN

SPELEN MET
LOSSE DELEN

LOL MET BROL

tekst: : Wauter Temmerman - Lokaal ondersteuner Brussel

Ongeveer een jaar geleden begon de VDS samen met de Speelmakers te schrijven aan een dossier rond loose parts play. Hoe meer ik me verdiepte in het thema, hoe minder ik mijn ogen kon geloven: het concept en de filosofie erachter bestaat al 50 jaar en is #helemaalspeelplein. Kinderen die als mini-wetenschappers de wereld leren kennen door ermee in interactie te gaan, dat is toch mega-gigantisch-onwezenlijk interessant? Waarom implementeren lokale speelpleinwerkingen dit niet bewuster in hun aanbod?

Toen viel mijn 10 cent. Ik heb

op verschillende speelpleinen blaadjessoep gegeten, ben als gediplomeerd takkoloog op zoek gegaan naar perfecte stokken en heb geschommeld op wankel constructies die onmogelijk konden voldoen aan enig veiligheidsvoorschrift. Wanneer we het spelen van kinderen gaan ontleden, zien we dat dezelfde handelingen steeds terugkomen. Net zoals je jouw huis inricht naar jouw smaak of zelf wil bepalen hoe je werkplek eruit moet zien, willen ook kinderen hun speelomgeving zelf vormgeven. Dat is loose parts play. Laat hen even doen en ze spelen vanzelf met losse delen. Het sluit nauw

aan bij het 'natuurlijk' spelen van kinderen.

Op jouw speelplein bestaat het al... enkel en alleen omdat er kinderen aanwezig zijn. Maar het gaat niet om de vraag of het al gebeurt, maar wel om de vraag welk kader je zelf scheidt. Spelen de kinderen in hun eigen gedroomde speelomgeving of in jouw gedroomde speelomgeving? Loose parts play biedt een kader om het spontaan spelen van kinderen beter te begrijpen en te versterken op jouw werking. Waar wacht je nog op?

WHAT'S IN A NAME?

Een loose part is geen specifiek soort materiaal. Het is eerder een beschrijving van bepaalde eigenschappen van materiaal: multifunctioneel, niet bedoeld om er op een bepaalde manier mee te spelen. Het heeft geen voorbestemming, geen op voor-

hand opgelegde speelfunctie. Het is een materiaal dat niets is, maar alles kan worden.

EEN LOOSE PART:

- Is speelmateriaal;
- Is door kinderen verplaatsbaar;
- Is multifunctioneel;
- Heeft een open einde.

bv. autoband, pallet, olievat, kookpot

SPELEN MET LOSSE DELEN

Hoe kan je werken aan meer en betere speelkansen op je speelplein?
Hoe zet je het spelen van kinderen écht centraal in een speelaanbod?
Loose parts play - het spelen met losse dingen/materialen/stukken/
onderdelen - biedt veel kansen om dit te verwezenlijken. Start nu
met het verzamelen van losse delen, creëer een duidelijk kader en
versterk het spontaan spelen van kinderen in je speelaanbod.

Verzamel veel, gevarieerd materiaal en bied het aan de kinderen aan.

Je zal merken dat kinderen hier op verschillende manieren mee spelen.

In eerste instantie zeer intens, daarna ontdekken ze andere speelvormen en gaan ze meer variëren. Observeer hun spel en denk na hoe je hun spel kan stimuleren door nog ander of meer materiaal aan te bieden.

EEN CONCEPT MET EEN DUIDELIJKE FILOSOFIE

"EEN OMGEVING KAN
VINDINGRIJKHEID,
CREATIVITEIT EN
ONTDEKKINGEN
UITLOKKEN"

SIMON NICHOLSON
Landschapsarchitect 1971

Een speelomgeving moet volgens Simon Nicholson zo ontworpen worden dat kinderen zelf de kans krijgen om die omgeving vorm te geven. Dat doe je in de eerste plaats door elementen toe te voegen die kinderen zelf kunnen verplaatsen.

LOOSE PARTS PLAY

- Laat kinderen de speelomgeving zelf beïnvloeden;
- Laat kinderen experimenteren en ontdekken;
- Focust op het proces van het spelen;
- Gebruikt losse delen;
- Is kindgestuurd.

DE MEERWAARDE

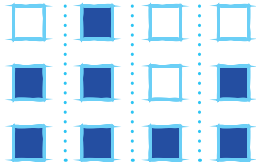
1 MEER SPEELWAARDE

Bij loose parts play is er sprake van echt **actorschap**. Kinderen nemen het spel zelf in handen en beslissen zelf hoe het spelen verloopt. Bovendien stimuleert deze vorm van spelen de **fantasie** van kinderen. Een voorwerp kan alles worden wat ze willen. Spelen met losse delen zorgt voor **intens spelen**. Kinderen krijgen de **vrijheid** om te kiezen wat ze doen met het

materiaal en kiezen het materiaal uit eigen **interesse**. Doordat kinderen de speelruimte zelf vormgeven, zorgt dit voor een gevoel van **comfort**, maar kunnen ze ook zelf een **uitdaging** op maat toevoegen. De aandachtige lezer merkt op dat loose parts play hoog scoort op de VICU-meter*. Tenslotte hebben losse parts een open einde. Dit zorgt voor veel speelmogelijkheden, **variatie** en afwisseling!

V : I : C : U *

MEER KANS OP HOGE BETROKKENHEID

vrijheid - interesse - comfort - uitdaging

In de VICU-meter worden de elementen Vrijheid, Interesse, Comfort en Utdaging gevisualiseerd. In vier kolommen wordt getoond hoe sterk elk element aanwezig is. Hoe meer uitgesproken deze eigenschappen aanwezig zijn, hoe groter de kans op intens speelplezier. Het ultieme streefdoel van elk speelplein: ervoor zorgen dat een kind helemaal opgaat in het spelen.

MEER WETEN?

www.speelplein.net/VICU

2 VOOR DE KINDEREN

Naast de speelwaarde en het speelplezier, hebben loose parts ook een **positieve invloed op de ontwikkeling van kinderen**. Kinderen worden uitgedaagd om probleemoplossend te denken. Ze krijgen ruimte om te experimenteren en creatief te zijn. “Wat als we de autoband op de plank leggen en daar een touw aan vastbinden?” of “Hoe bouw ik een stevige brug over een beekje door gebruik te maken van de losse delen die ik ter beschikking heb?”

3 VOOR DE ORGANISATIE

Als speelpleinorganisatie kan je dankzij loose parts play de **speelkansen verhogen** binnen je werking. Dankzij deze vorm van spelen staat **zelfsturing van kinderen nu écht centraal**, iets wat vaak terugkomt in de visietekst van speelpleinen. Op **ecologisch** vlak zijn loose parts een schot in de roos. Veel losse delen vind je door materiaal te recyclen en kan je makkelijk inzamelen. Let wel op: gebruik veilig, niet-vervuilend materiaal (bv. isomo). Het hergebruik van materiaal heeft ook een **economisch** effect: veel materiaal is gratis of goedkoop te verkrijgen.

TIPS AND TRICS

- Zorg dat er voldoende tijd is om te spelen en dat het spel niet te vaak onderbroken wordt.
- Zorg voor voldoende plaats, die je bovendien flexibel kan gebruiken.
- Voorzie groot los materiaal dat door kinderen zelf verplaatsbaar is.
- Uitdagende omgevingselementen zijn een pluspunt: bv. een steile helling, eikels op de grond, een beekje...
- Voorzie veel en gevarieerde losse delen.
- Hanteer een observerende begeleidersstijl en stimuleer het experimenteren.

DOSSIER 19 - LOOSE PARTS PLAY

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk schreef een nieuw dossier ‘Loose parts play’ bij de handleiding ‘speelaanbod organiseren’. Dit dossier is meteen het laatste dossier in deze handleiding.

Als je de handleiding bestelt, krijg je automatisch een volledige versie toegestuurd!

MEER WETEN?

www.speelplein.net/handleiding

OP BEZOEK BIJ SPEELPLEIN... DE SPEELVOGEL

JONAS CASIER
jeugdwerker stad Gistel

"EEN ECHT SPEELSYSTEEM ZIT HIER NIET
ACHTER, DE FUN-FACTOR PRIMEERT. HET
MATERIAAL LEIDT ALS HET WARE ZIJN
EIGEN LEVENTJE"

We zijn een grote voorstander van loose parts play. Meer en meer stellen we vast dat nieuw aangekocht speelgoed het einde van de vakantie niet haalt. Aangezien ons werkingsbudget beperkt is, stimuleren wij de animatorenploeg om creatief uit de hoek te komen.

De kinderen gaan vooral tijdens vrije speelmomenten met het materiaal aan de slag. Op verschillende plaatsen op ons speeldomein ontstaan verschillende fantasieverhalen. Een echt speelsysteem zit hier niet achter, de fun-factor primeert. Het materiaal leidt als het ware zijn eigen leventje.

Op het einde van de speelpleindag wordt enkel het klein of niet-waterbestendig materiaal ingezameld om op te

bergen. De rest blijft gewoon buiten liggen. Na de vakantie hebben we dan een grote afvalberg. Al het materiaal wordt dan gesorteerd en het speelterrein 'ontruimd'. Het ziet er vaak heel chaotisch uit. Maar dat deert ons niet wanneer we denken aan alle leuke speelmomenten die de kinderen hebben beleefd. Bovendien gaven we reeds afgeschreven materiaal toch nog een tweede, derde of vierde leven.

Vaak gaat het om oud materiaal dat we kunnen recupereren, zoals restjes van afvoerbuizen, een oude afwasbak, kookpotten, oude fietsen, massaal veel kartonnen dozen, plastic flesjes,...

SPEELPLEINFICHE

- SPEELPLEINWERKING: DE SPEELVOGEL
- STAD GISTEL: WEST-VLAANDEREN
- GEMEENTELIJKE WERKING
- KINDEREN VAN: 6 T.E.M. 15 JAAR
- WERKING: HELE DAG
- TIJDENS: PAAS- & ZOMERVAKANTIE
- ANIMATOREN: 1-24

BEGELEIDERS- HOUDING

"JE CREEËRT
EEN VEILIGE
SFEER WAARIN
KINDEREN DURVEN
EXPERIMENTEREN"

VORMING OP JE SPEELPLEIN?

Interesse in een vorming rond
loose parts voor je animatoren?

Vraag ze aan via
www.speelplein.net/vtp

Naast het goed aanbieden van het materiaal zelf, is ook een juiste begeleidershouding cruciaal om het spelen van kinderen te versterken. Die begeleidershouding is gericht op het doen experimenteren en ontdekken. Uitspraken zoals "dat is daar niet voor bedoeld!" of "stoelen dienen om op te zitten," vermijden we liever. Maar het feit dat kinderen zelf invulling geven aan hun spelen, betekent niet dat begeleiders op een bankje moeten zitten en wachten tot er iets gebeurt. Ook al beslissen kinderen helemaal zelf wat er gebeurt, de begeleiders hebben een belangrijke rol. De focus voor een begeleider bij loose parts play ligt voornamelijk op observeren en faciliteren.

OBSERVEREN

Observeren is meer dan kijken en opletten dat de kinderen niets overkomt. Het is echt aandachtig en bewust kijken op welke manier de kinderen spelen. Enkel als je het spelen van de kinderen goed begrijpt, kan je het spelen ook goed ondersteunen.

HOE KAN JE BEWUST OBSERVEREN?

- Welke thema's staan centraal?
- Welke handeling staat centraal?
- Wat doen ze met het materiaal?
- Welk materiaal wordt veel gebruikt, welk helemaal niet?
- Welke voorwerpen worden gecombineerd?

FACILITEREN

Dat doe je vanop de achtergrond. Je vertrekt van wat de kinderen deden of aan het doen zijn. Voor en na het spelen kan je nieuwe speelsuggesties aanbrengen en ervoor zorgen dat kinderen veilig kunnen (verder) spelen. Tijdens het spelen kan je prikkelende vragen stellen en zo een heleboel impulsen geven. Ook door nieuw materiaal aan te brengen, bevestigingsmaterialen te voorzien of materiaal aan te vullen, kan je kinderen inspireren om volop te spelen.

OPGELET

Als begeleider moet je ook gevaarlijke situaties inschatten en ingrijpen waar nodig. Je creëert een veilige sfeer waarin kinderen durven experimenteren en bepaalt samen met de kinderen een minimum aan regels.

LOOSE PART PLAY?!

*Ofwel: spelen met losse delen.
Kinderen spelen graag met los materiaal.
Het laat hen ontdekken en experimenteren.
Kijk eens wat ze met al dit materiaal
doen op het speelplein?*

SHOPPING LIST

WAAR VIND JE MATERIAAL?

- lokale ondernemers met een grote overstock of materiaal met een fout in het productieproces, groot karton bij een fietsenhandel, elektriciërs winkels of doe-het-zelfzaak
- gericht: inzamelen via ouders, familie, burelen, animatoren...
- kringloopwinkels en rammelmarkten
- maak afspraken met je containerpark

TIP!

Hou een lijst bij van waar je het materiaal hebt gehaald en probeer vaste afspraken te maken om het materiaal aan te te vullen. Op die manier bespaar je een heleboel tijd en moeite. Met oog op een jaarlijks wederkerende vraag, loont het de moeite om tijdens de vakantie een foto te maken waarop er met de losse delen van jouw "leverancier" wordt gespeeld en deze te bezorgen met een bedankberichtje erbij.

ONZE LEVERANCIERS

EIGENSCHAPPEN

FLEXIBEL - HOL/SOL - DEKKEND - ROND/ROLLEND - VULLEND - STAPELBAAR - LANG & STEVIG - KLEINE HEBBINGEN - GEBRUIKSVORWERPEN

LET OP!

Laat je verrassen, maar maak duidelijk wat je precies nodig hebt en leg uit waar losse parts aan moeten voldoen.

MOGELIJKE CRITERIA

- Vermijd spijkers en splinters
- Vermijd tusschenstoffen
- Gebruik geen materiaal dat de omgeving verontreinigt (bv. isomax)

SPELEN MET

ZET KINDEREN CENTRAAL EN CREEËR MEER EN

E

- **Emmer:** djembe (overspannen met tape), gaten in boren voor douchesysteem, ridderhelm, stelten (onder voeten tapen), ingraven en moddervallen maken

- **Eierdoois:** een lokaal isoleren, een grote mozaiek maken met verf, een iglo bouwen

H

- **Hoepel:** in belienblaasproduct doppen met een randje stof en koker te maken, terug laten komen en doorspringen op verste punt, bewegende basketpalen, hoelaheopen met 30 hoepels, ringwerpen

- **Houten schraaf:** tunnel met doeken, hordetopen, weggeltes maken tussen paalwoningen (hoge kammen) met planken, lanceerplatform over de beek

F

- **Flessen:** (PET): onder schoenen binden voor een maanwandeling, blaasconcert met verschillende niveaus van water, bowling (vullen met zand!), zetel bouwen (met elastieken aan elkaar), flessenbad i.p.v. ballenbad

- **Foos:** pimpem, demonteren en onderdelen sorteren, fietskerkhof maken, toren bouwen

I

- **Isomax:** Kan leuk zijn voor binnen of in een afgeschermd ruimte maar **let op!** Buiten werkt dit vervullend.

- **Ijzdraad:** doolhof bouwen, prikkeldraad maken voor een kamp, draad weven door kippengaas

G

- **Golfplaat:** (zonder asbest!); kamp bouwen, reuze kaartenhuisje, knikerrace op de plaat, graffitiuur

- **Grond:** zaaien moestuin, ompippen, put, looggraven, modderbad nemen, grond verkopen, graszoden maken, ruderling uitgraven voor kamp

J

- **Jutezakken:** race naar overkant terrein, zandzakken voor kamp, looggraven, van de glijbaan gaan

- **Jeansbroek op ruit:** boomstam inpakken, vlaggenlijn maken, knopen en touwtrekken

A

- **Afbakingslint:** bouwwerken afbakenen, gevangenis, straat afzetten en wegenwerken doen, crime scene onderzoeken, gymnastiek met lint, boomstertien

- **Autostruik:** racauto pimpem, ombouwen tot rad van fortuin, windros, evenwichtsoefening

C

- **Camouflagenet:** schaduwzone maken, alles camoufleren voor als ouders komen, sluipen, ultra geheim kamp

- **Computers:** uit elkaar vijzen (en terug in elkaar!), letters op klavier van plaats veranderen, beeldscherm slingeren

B

- **Binnen- of buitenband:** (van fiets, auto, tractor): katapult (opspannen tussen twee bomen), benji-run, spinnenweb doorklaarten, drieluiklers lanceren, zo lang mogelijk laten rollen, reuze ringwerpen, ombouwen tot zeteltjes, half ingraven in zandbak tot tunnel

- **Borstel/bezem:** limbo, balanceer-op-vinger, propeller van vliegtuig, kartonnen dooscurving, verven, bezem werpen, reuze mikado

D

- **Daken of doek:** iglo, picknick, iemand omhoog werpen, zeilschip bouwen, gebouw inpakken, bos in 2 verdelen, blind volleybalnet, mensenvorsten maken, mobiele afdakjes maken, doolhof, doekenberg

- **Drankbak:** hak klimmen, onder voeten binden, domino, mega bakstenen, gevangenisramen, goolvakjes

LOSSE DELEN

AL IN JE SPEELAANBOD
BETERE SPEELKANSEN

Vlaamse dienst
speelpleinwerk

K

- **Kabelrol** (van wegenwerken): terrastafeltje, looptop, wip (plank over leggen), balanceerstoel, kommel stockage, onderleggers podium

- **Karton**: dozen op een hoop en bovenop springen/duiken, afscheidingsmuur maken, wapperen, van de berg glijden, als bouwblokken gebruiken, grote cadeaus

.....

L

- **Ladder**: laddercompetitie, bochtig parcours afleggen, overal over proberen geraken zonder de vloer te raken

- **Landbouwplastic**: verduisteren, inpakken, kleren maken, plafond verlagen, tunnel/donkere grot, iedereen een cape, lange strook maken en verschillende hoofden door steken en zo voetbal spelen

.....

M

- **Matras**: rugbytraining (rond iemand binden), slaap/chillook maken, isoleerceil bouwen, onder zwembad leggen, van podium vallen, bed slijzen, springen, kussens van maken

- **Meubels**: meubel stapelen, living in het bos, omgekeerde meubels, we sleuren alles in onze buurt zodat we een hele dag niet moeten opstaan, ombouwen tot boot, instortvoetbal (torens van stoelen)

.....

N

- **Net**: vissen of vlinders vangen, bladeren opvangen die vallen van bomen, super laag/super hoog sportnet, een hinderlaag maken

- **Noten**: 10L hoksenoep maken, een ballenbad vullen met noten, gebruiken als betaalmiddel, gooi de nootjes naar een doel van op een afstand

.....

O

- **Olievat**: percussie, vlot bouwen, looptop, mega omverwerstand, toog

- **Opblaasfiguren**: schuiven (plastic zeil), roeiwedstrijd, onderduiken (in combinatie met gaatjes maken), zoveel mogelijk aan elkaar binden, een opblaasmatras met water vullen als waterbed, opblaasfiguren opblazen (in de zin van 'laten exploderen')

.....

P

- **Palet**: wieltes onder vizen, mega kaartenhuis, paalwoning, fundering voor kamp

- **Pvc-buis** (dik of dun): knikkerbaan, waterbaan, ringetjes zagen, caleidoscoop, verrekijker, didgeridoo, blaaspijp, trompet, panfluit, ingraven + water in kappen en eruit blazen als er iemand over stapt, irrigatiesysteem, douche (gaatjes in boren), geraamte voor kamp

.....

LOOSE PART PLAY CHECKLIST:

- ☐ Kan je het gebruiken als speelmateriaal?
- ☐ Is het door kinderen verplaatsbaar?
- ☐ Is het multifunctioneel?
- ☐ Heeft het een open einde?
- ☐ Heb je er veel van?
- ☐ Heb je voldoende plaats om te spelen?
- ☐ Heb je genoeg tijd om ononderbroken te spelen?
- ☐ Is het materiaal veilig?

Alles over loose parts play op

WWW.SPEELPLEIN.NET/BETERSPELEN

> SPELEN > MATERIAAL

R

- **Raster** (betonijzer): ophangen als decor, door-gooipunt systeem, dak of ramen van het kamp verstevigen, verticale moestuin maken, opklimrekje, in de gevangenis

- **Rolliken**: tafel onder slijzen, modderreiland maken, rode loper, rode muur voor kamp, winkeltje openen

.....

V

- **Ventilator**: ombouwen tot belienblaas-machine, surfzeil maken op skatebaas, zeilboterace in zwembad, windmolenpark doen draaien

- **Vloertegels**: vloer in kamp metsen, mozaïek ontwerpen, stapelen, opdruken van de bodem van het zwembad, schilderen (en dan metsen)

.....

S

- **Sjorpaal**: highland games (balkstoten), driepikkel en er een band in hangen, draagberrie, tipi's, de balken (gymnastiek), karnival vervoer

- **Strobalen**: pocart rammuur, lokaal/kamp isoleren, beesten in de schuur, kale grond zachter maken, rooksignalen, vogelverschriker, slaapzakken maken met oude lakens

.....

W

- **Water**: rivier leggen, waterval maken (eerste verdiep), bouw een iglo met grote ijsblokken

- **Winkelwagens**: crashes (in kartonnen dozen), ombouwen tot auto (palet op monteren), gevangenis (omgedraaid), vliegtuig (buzzen door steken)

.....

T

- **Touw**: horizontaal overreid blijven door tussen twee bomen te hangen (vergeet de matras niet), de trap barricaderen en naar de 1ste verdieping klimmen.

- **Tuinslangen**: communicerende vaten, car wash; met dranghekken een parcours maken, overdekken met zwarte plastic en afsluitbare sproeiers in verstoppen; boer spelen (water geven, oogsten), tuinslang bezweren

.....

Z

- **Zand**: zetel uitgraven, diepst graven, schatten zoeken, iemand ingraven, sculptuur maken

- **Zand**: een pad strooien zoals Hans en Grietje, moddertaarten versieren, scrub maken

.....

MATERIAALMAGAZIJN

TOT > 15/04/2020
GROEPSAANKOOP
SPEELMATERIAAL

Ieder voorjaar organiseert de VDS via MateriaalMagazijn een groepsaankoop speelmateriaal. Iedereen krijgt 5% korting en VDS-leden 10% korting op de normale prijs. Je kan uitgebreid bestellen van wc-papier tot verkleedkledij, van knutselmateriaal tot go-carts. In juni staat al je materiaal klaar om in bulk af te halen of we bezorgen het ter plaatse. Iedereen kan bestellen.

www.groepsaankoop.materiaalmagazijn.be

NIEUW!

ANALYSEER JE ANIMATORENPLOEG!

Met deel 3 van het evaluatie-instrument neem je je animatorenploeg onder de loep. Via een grondige cijferanalyse en een competitief uitspraken spel kom je tot interessante inzichten.

www.speelplein.net/evaluatie-instrument

15 T.E.M 17/05/2020 VERDIEPINGSWEEKEND - SOS BOEFJES & BENGELS - Regio Antwerpen

Ga mee op verdiepingsweekend en leer alles over storend gedrag en moeilijke situaties op het speelplein.

www.speelplein.net/sosboefjesenbengels

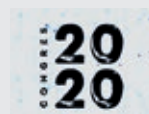

Meer achtergrondinformatie over dit thema vind je ook in de herwerkte DNA brochure: 'Kattenkwaad voorbij'. Gratis te downloaden voor leden.
www.speelplein.net/brochures

22 APRIL 2020 BUITENSPEELDAG

Dit jaar trekt Goe Gespeeld! voor het eerst mee aan de kar bij de organisatie van de buitenspeeldag. Zet je speelschoenen klaar en ravotten maar!

www.buitenspeeldag.be

12 MEI 2020 SPEELPLEINCONGRES

Ben jij al ingeschreven voor het speelpleincongres "speelpleinwerk is jeugdwerk"? De plaatsen zijn beperkt.

www.speelplein.net/congres2020

Het (regionale) aanbod aan vorming, studiedagen en trefmomenten vind je op speelplein.net/kalender